

El títol de comte de Darnius fou creat el 1692 per concessió del rei Carles II. Cent anys després s'extingia la successió masculina i el títol passava a una altra nissaga i a ser acumulat a d'altres senyories.¹

Els senyors de Darnius

En realitat, Darnius pertanyia als dominis dels comtes de Peralada, però en el segle XVI ja constituïa una senyoria compartida. La transmissió de la baronia passà per un parell de successions femenines. El 1562, Magdalena de Darnius es casava amb Felip d'Ardena, donzell d'Illa, cavaller de la confraria de Sant Jordi. Els d'Ardena eren una família feudal documentada des del segle XIII. Philippe Lazermé ha reconstruït l'evolució de la nissaga a partir de la documentació notarial.²

A les següents generacions constatem el procés de consolidació dins la jerarquia nobiliària. El fill del matrimoni Ardena Darnius, Francesc, senyor de la baronia de Darnius i de Sant Llorenç de la Muga, capità de cavalleria, obtingué el 1586 el privilegi de «noble», superior al de simple cavaller. S'havia casat el 1572 amb Magdalena d'Ortaffà i Madrigal, filla de Francesc d'Ortaffà, cavaller de l'orde de Sant Jaume. El mateix hàbit obtingué el 1627 el seu fill Francesc. El germà gran d'aquest, Joan d'Ardena i Darnius, havia contret el 1610 un important matrimoni amb Lluïsa Çabastida, filla del ciutadà honrat Miquel Çabastida, d'una família pertanyent al govern municipal de Barcelona des dels primers anys del segle XIV.

Tres fills del matrimoni Ardena Çabastida destacaren per diferents raons a la Catalunya posterior al 1640. Josep d'Ardena (Darnius 1611-Perpinyà 1677) tingué un paper polític de primer ordre a la Catalunya separada de la

1. Pere MOLAS RIBALTA, *Comte de Darnius, Marquès de Villel, Duc d'Almenara Alta* (discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres), Barcelona, 1999, p. 15-37.

2. Philippe LAZERME, *Noblesse catalane*, La Roche sur Yon, 1976, v. I, p. 78.

monarquia de Felip IV, fet que li valgué la concessió de vescomte d'Illa el 1642 pel rei de França i el grau de mariscal de camp.³ La seva germana Estàsia fou la segona muller del literat i polític Francesc Fontanella, un altre dels catalans que s'establiren al Rosselló després de la Pau dels Pirineus.⁴ Un tercer germà, Francesc, es maridà el 1649 amb Maria Cartellà, baronessa d'Albi.

La descendència masculina dels senyors de Darnius s'estroncà a la Catalunya incorporada a França pel tractat dels Pirineus. Joan Ignasi, segon comte d'Illa, brigadier francès, morí sense fills el 1681. La germana petita, Tomasina, era la muller de Carles de Banyuls, marquès de Montferri. Però fou una altra germana, Maria Ignàsia, qui portà l'herència de Darnius a una família de ciutadans honrats de Barcelona. S'havia casat el 1663 amb Francesc Taverner i Rubí, que era senyor de Montornès i fou dues vegades conseller de la ciutat de Barcelona (1679 i 1696).⁵

La família Taverner d'Ardena

Sembla que aquesta família també tenia dominis vora les Alberes. El cavaller Bernat Taverner era senyor de Vilanova de la Muga, segons les seves capitulacions matrimonials del 1604 i el testament del 1607.⁶ Fou l'avi de Francesc Taverner i Rubí, l'espòs de Maria Ignàsia d'Ardena.

Al final del segle XVII, la família Taverner estava ben situada en el servei reial i en l'estament eclesiàstic. El clergue Miquel Joan de Taverner i Rubí pertanyia a la Reial Audiència des del 1670, i el 1689, al bell mig de la revolta dels «barretines», fou nomenat canceller de Catalunya.⁷ Sense deixar aquest càrrec, el 1699 esdevingué bisbe de Girona.

3. Vegeu l'article de Jordi VIDAL PLA a *Diccionari d'Història de Catalunya*, Barcelona: Edicions 62, 1992, p. 56.

4. Joan Lluís PALOS, *Els juristes i la defensa de les Constitucions. Joan Pere Fontanella (1575-1649)*, Vic: Eumo Editorial, 1997, p. 170.

5. Sobre aquesta família, Francisco José MORALES ROCA, *Próceres habilitados en Cortes del Principado de Cataluña (1599-1713)*, Madrid, 1983, v. II, p. 115-116.

6. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB). Havia protagonitzat una forta ascensió social, des de la condició de mercader de llotja a la de cavaller (1599), passant per la de ciutadà honrat (1586).

7. *Manual de Novells Ardits*, XX, p. 349: «Enorabona al Sr. ... provehit en lo puesto de canceller».

El fill gran de Francesc Taverner Rubí i de Maria Ignàsia d'Ardena, Miquel Joan de Taverner i d'Ardena, havia seguit la carrera de les armes. Havia participat el 1684 en la defensa de Girona contra els francesos. Tenia el grau militar de mestre de camp i, el 1692, el rei li va concedir el títol de comte de Darnius. El 1702, tots els seus germans renunciaren als seus drets d'herència en favor del nou comte, ja que el pare havia mort intestat.⁸ Eren Oleguer, cavaller de l'orde de Sant Joan des del 1686; Bernardí, també cavaller del mateix orde des del 1697,⁹ i tres clergues, Josep, Fèlix i Francesc. Els dos primers eren canonges de la Seu de Barcelona i el tercer, de la col·legiata de Sant Feliu de Girona. Josep i Fèlix havien estudiat al col·legi jesuïta de Cordelles.¹⁰ Josep Taverner era, a més, jutge del Breu apostòlic, per delegació del seu oncle, el bisbe canceller.

La Guerra de Successió

La família Taverner fou clarament filipista durant la Guerra de Successió. Francesc de Castellví diu que «*esta fue la única familia noble parcial a la Francia*», en els anys previs a la mort de Carles II.¹¹ Sobretot, el bisbe de Girona ha estat considerat el cap del partit botifler a Catalunya. La sàtira austriacista els atacà jugant amb el sentit originari del cognom taverner.¹² També els seus nebots, Fèlix i Josep Taverner d'Ardena, es feren notar per la seva posició proborbònica.¹³

En conseqüència, la família s'exilià el 1705. Totes les fonts clàssiques s'hi refereixen, de vegades amb alguna possibilitat de confusió: el marquès de San Felipe parla de les cases de «*Darnio*» i «*Taverner*» com si fossin

8. AHPB, Josep Francesc FONTANA, *Manual*, 1702, f. 241: «Ollegarius de Taverner et Ardena»; f. 247 i s., per als altres germans.

9. José M.ª ALÓS I DOU, *Índice ... de las pruebas ... del hábito de San Juan en el Priorato de Cataluña*, Barcelona, 1925, p. 224-225.

10. Josep de Taverner i Ardena fou un dels fundadors de l'Acadèmia dels Desconfiats el 1700. Alguns historiadors li donen, erròniament, el títol de comte de Darnius.

11. Francisco de CASTELLVÍ, *Narraciones Históricas*, v. I, Madrid, 1997, p. 209: «*D. Francisco de Taverner y Rubí, emparentado por su mujer con la familia de Dardena [sic], muy distinguida en el servicio de Francia*». Erròniament, data la concessió del títol de comte de Darnius després de la pau del 1697.

12. Joaquim ALBAREDA, *Els catalans i Felip V. De la conspiració a la revolta*, Barcelona, 1993; per exemple, p. 68, 196, 200 i 259.

13. Antoni PORTA BERGADA, *La victòria catalana de 1705*, Barcelona, 1984, p. 280-281.

diferents.¹⁴ Una relació, possiblement deguda al botifler Honorat Pallejà, esmenta que embarcaren amb el virrei el «*canónigo viejo Taverner*», uns altres dos canonges Taverner, «*el conde de Ornius*» [sic] i Oleguer.¹⁵ També Castellví els cita entre els qui «*se ausentaron de Barcelona y siguieron las banderas del rey Felipe*».¹⁶ El bisbe de Girona s'exilià a Perpinyà¹⁷ i foren confiscats els béns del comte i del seu germà petit, Bernardí.¹⁸ El comte morí a la Catalunya Nord el 9 d'octubre de 1708.

En sentit invers, els exiliats foren protegits i recompensats per Felip V quan arribaren a la cort, al principi del 1706. El comte de Darnius fou nomenat gentilhome de cambra i obtingué el grau de brigadier. Oleguer fou posat al front d'una companyia de cavalleria. Els eclesiàstics obtingueren una pensió econòmica.¹⁹ Els premis foren més grans quan els borbònics guanyaren la guerra. El bisbe de Girona fou promogut a l'arquebisbat de Tarragona (1720) i, a la seu de l'Onyar, el va succeir el seu nebot, l'erudit canonge Josep Taverner i Ardena. Un altre germà, Fèlix, fou nomenat abat del monestir de Camprodon (1707) i, després, del de Sant Salvador de Breda (1716).²⁰ Els germans seglars havien pres part en la lluita, en un terç d'infanteria, anomenat precisament del comte de Darnius. Bernardí havia fet la campanya del 1710 i el nou comte, Oleguer, que era coronel de cavalleria, havia pres part en els dos setges borbònics de Barcelona: el fracassat del 1706 i el victoriós del 1714. Igual que el seu germà, el primer comte, Oleguer, obtingué la distinció de gentilhome de cambra del rei.²¹ Després de la guerra, figura com a coronel d'infanteria reformat.

14. Vicente BACALLAR (Marqués de San Felipe), *Comentarios de la guerra de España e Historia de su rey Felipe V el Animoso*, Genova, 1724, v. I, p. 178: «*Dio pasaporte el inglés a quantos quisieron ir a Madrid*».

15. J. M. BARREDA FONTES, J. M. CARRETERO ZAMORA, «Una fuente inédita sobre la Guerra de Sucesión. Memoria anónima sobre el sitio de Barcelona de 1705», *Hispania* (Madrid), 146 (1980), p. 631-668.

16. F. de CASTELLVÍ, *op. cit.*, v. I, p. 620.

17. J. ALBAREDA, *op. cit.*, p. 227.

18. P. VOLTES BOU, *Barcelona durante el gobierno del Archiduque Carlos de Austria*, Barcelona, 1970, v. III, p. 95: «Lista de los desafectos a quien el Archiduque confiscó sus bienes».

19. F. de CASTELLVÍ, *op. cit.*, v. II, p. 231-232: «Nombre y lista de los ministros, eclesiásticos, caballeros y otros seglares catalanes, a quienes el rey Felipe dio diferentes empleos y pensiones, según se imprimió en Madrid».

20. José Antonio PUJOL AGUADO, *La Corona de Aragón en la Cámara de Castilla*, Alacant, 1994, p. 143-144.

21. Archivo Histórico Nacional (AHN), *Consejos Suprimidos*, llig. 18.531. Memorial de mèrits imprès.

El comte Oleguer

La família, però, patia dificultats econòmiques. L'ingrés d'Oleguer a l'orde de Sant Joan havia costat 5.000 lliures. El 1698, havia hagut d'establir una concòrdia amb els censalistes, que eren fonamentalment entitats eclesiàstiques.²² Al seu testament del 1725, el comte Oleguer feia referència a les minves de patrimoni provocades pel mateix exèrcit borbònic, en el qual ell servia, l'any 1713. Després de la guerra, havia hagut de «*tornar a fer les cases, corrals, hostals i carnisseria de la quadra de Picalquers* [a Esplugues],²³ *pues tot anà a terra en lo any 1713*». La «*casa i castell vell de Montornès*» eren inhabitables.²⁴ Aleshores el comte féu reconstruir l'anomenada Torre Tavernera. Segons el cens de població del 1719, Darnius tenia 90 cases, «*las más juntas*» amb 363 habitants, i Montornès, 42 cases i 250 persones.²⁵

El comte de Darnius, Oleguer, és conegut sobretot per la seva obra cultural. D'una banda, tenim els materials nobiliaris, que foren utilitzats per Garma i Duran per a redactar la seva *Adarga catalana*. De l'altra, fou l'autor d'una important obra cartogràfica, que comprèn un mapa del Principat de Catalunya i del Rosselló, dedicat a Lluís XIV. El coronel Darnius feia especial atenció a les xarxes viàries. La finalitat era, òbviament, militar. Es tractava de saber «*donde se hallan todos los caminos carreteros, desfiladeros y proyectados, para comunicarse los ejércitos y destacamentos*». Era útil disposar d'una

«*guía de los caminos más principales del Principado de Cataluña, así carreteros como más quebrados, por los cuales pueden transitar ejércitos, artillería, carruages y destacamentos*».

22. AHPB, Lluís FONTANA, *Tercer llibre de concòrdies*, núm. 116: «Egredi senyor don Miquel Joan de Ardena i Darnius». Josep Francesc FONTANA, *Codern de les èpoques firmades en favor del egregi senyor comte de Darnius*.

23. *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, t. VIII, Barcelona, 1982, p. 476. A mitjan segle XVII, Josep d'Ardena havia rebut de la seva tia Eulàlia Terrè l'antiga torre o castell dels Picalquers, juntament amb els drets de carnisseria, hostel i censos. A la darrerria del XVIII, Francisco de Zamora parlava de l'Hostal de Picalquers, «*que es del conde de Darnius*».

24. AHPB, Josep Francesc FONTANA, *Primer llibre de testaments*, f. 237-242.

25. Josep IGLÉSIES, *Estadístiques de població de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII*, Barcelona, 1974, v. I, p. 453 (Montornès), i v. II, p. 730 (Darnius). A la fi del segle, segons el cens de Floridablanca, Darnius tenia 569 habitants.

Un dels mapes mostra «*la gloriosa conquista de Philipo Quinto*». El conjunt inclou un mapa de cada corregiment, un nou mapa amb 23 places fortificades i una «*breve descripción y sucinto resumen de las cosas más notables del Principado de Cataluña*», el «*principal trabajo*» del qual «*se debió a la curiosa aplicación del difunto conde*».²⁶

El 4 d'octubre de 1725, el comte Oleguer de Darnius signava el seu testament. Feia menció de les diferents nissagues d'avantpassats: a més dels que hem citat, ostentava els cognoms Aragón, Aybar²⁷ i Ribot, i es titulava baró de Monroig, senyor de Planes i de la Quadra de Picalquers. Nomenà marmessors el gran prior de Catalunya de l'orde de Sant Joan o, en el seu defecte, el comanador més antic, el prior del convent de Santa Caterina i el guardià del de Sant Francesc, així com els germans clergues Fèlix, abat de Breda, i Francesc, abat de Sant Feliu de Girona. Demanava ser sebollit a l'església de Sant Joan, «*en lo vas dels cavallers de l'àbit*».

Mort Oleguer el 1726, el va succeir el seu germà petit, Bernardí, que també era gentilhome de cambra i servia als regiments de la guàrdia reial. L'any següent es casà amb Maria Antònia de Còdol, filla d'Arcadi de Còdol, senyor d'Ur, a la Cerdanya. Atorgà testament el 1743. Nomenava marmessors, entre d'altres, la muller i el cunyat, Francesc de Còdol i Tord. Disposava de ser enterrat a la capella familiar, als claustres de la catedral.²⁸

Temps de pau

El quart comte de Darnius fou Bernardí Lluís de Taverner, nascut el 1732. El 1756, ingressà a l'Acadèmia de Bones Lletres, en la qual tingué alguna activitat durant uns anys. El 1757, féu una dissertació sobre la *Història dels comtes del Rosselló*, que possiblement era deutora de les recerques del seu oncle Josep, al principi del segle. També participà en els treballs dedicats per l'Acadèmia a la memòria de Ferran VI. Des del 1760 deixà de participar en

26. Ignasi M. COLOMER I PRESES, *Cartografia de Catalunya i dels Països Catalans*, Barcelona, 1989, nos. 56-61.

27. Menciona els «*censals que anualment me fan diferents comuns en lo regne d'Aragó, com hereu i successor del capità don Gerónimo de Aybar*».

28. AHPB, Josep Francesc FONTANA, *Segon llibre de testaments*, f. 262: «Don Bernardino de Ardena i Darnius, òlim de Taverner, comte de Darnius i de les Illes, fill del sr. don Francisco de Taverner i de Montornès, i de donya Ignàcia d'Ardena». Altres marmessors eren el comte de Munter, Josep de Clariana i Meca i el magistrat de l'Audiència, Francesc de Borràs i Vinyals.

la vida de l'entitat.²⁹ Però exercí altres càrrecs públics. El 1762, fou nomenat Agutzil Major de l'Audiència, un càrrec que havia estat durant dues generacions a mans de la família Cortada. A més d'un sou de 12.000 rals, el càrrec li donava dret a titular-se «*del Consell de SM*».³⁰ El comte fou també cavaller hisendat de la nova Junta de Comerç (1758-1765) i, del 1779 al 1781, majoral de la Confraria de la Soledat, pròpia de la noblesa de Barcelona.

El 1759, el comte Bernardí Lluís de Darnius féu elaborar un *Espéculo dels Actes ... fahens per la hizienda de la casa de Picalquers* i, el 1774, un *Llibre Mestre de tots los sensos que deu percivir lo señor comte de Darnius en les parròquies d'Esplugues i de l'Hospitalet*.

La família seguia la tradició de servei militar prop del monarca. Un germà del comte, Miquel Joan Taverner i Còdol, pertanyia al regiment de guàrdies espanyoles. Estava casat amb Rosalia de Bofarull, de la coneguda família de Reus. Morí el 1788.³¹

El comte s'havia casat amb una dama castellana, Josefa Joaquina González de Andrade, que esdevingué l'hereva del marquesat de Vil·lel, a la senyoria de Molina de Aragó. La successió en aquest títol es produí el 1784.³² La família dels marquesos de Vil·lel estava ben relacionada a l'administració borbònica.³³ Tingeren una filla, Maria Bernardina d'Ardena, la qual es casà el 1784 amb Joan Antoni de Fivaller i Bru, descendent d'una nissaga austriacista.³⁴ Era la pubilla Darnius, i les seves noces les relata el baró de Maldà. El 16 de juliol se celebrà un «*gran visitón*» amb ball, a la casa Dar-

29. J. MIRET I SANS, «Dos siglos de vida académica», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, IX (1917-1920), p. 92-94.

30. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), *Audiència*, 802, f. 135.

31. Salvador ROVIRA GÓMEZ, *La burguesia ennoblida de Reus*, Reus, 1994, p. 21 i 25. Rafel d'AMAT I CORTADA (Baró de Maldà), *Calaix de Sastre*, Barcelona, 1987, v. I, p. 189: «*Ha mort de mal de costat lo capità de guàrdies espanyoles don Miquel Taverner, germà del comte de Darnius, casat est oficial amb una tal Bofarull, de Reus*».

32. AHN, *Títulos y Grandezas*, v. I, p. 134: «Memorial de D. Bernardino Luis de Ardena, conde de Darnius, como marido de doña Josefa Joaquina ... pidiendo copia autorizada del título de marqués de Vil·lel, concedido en 1679 ... en el que su esposa sucedió».

33. Era parenta del comte de Valdeparaíso, ministre de finances de Ferran VI. MALDÀ (v. I, p. 246) anota l'arribada a Barcelona de l'aleshores comte, parent de la de Darnius. Es tractava de José Gaona, tercer comte de Valdeparaíso, que fou ministre plenipotenciari davant els ducs de Parma el 1790 i que morí de tornada a Barcelona el gener del 1800. Didier OZANAM, *Les diplomates espagnols du XVIII siècle*, Madrid, 1998, p. 266.

34. AHPB, Miquel ARNÚS PLA, *Manual*, 1784, f. 93. Capitulacions matrimonials de «lo Noble Sr. Don Joan Anton de Fiveller i de Bru, ab la Noble Sra. d^a. Maria Bernardina

nius, «*ab lo motiu de tornar la visita de núvia la senyora pubilla donya Maria Bernardina*». El matrimoni tingué el seu primer fill l'any següent.³⁵

També al quart comte de Darnius arribà, bé que tard i amb caràcter honorari, el títol de gentilhome de la cambra del rei. Fou una de les mercès concedides amb motiu de les corts del 1789, degudament celebrada amb un «*visitón*» al palau dels comtes.³⁶

Guerra Gran

El comte de Darnius tingué un paper de cert relleu durant la Guerra Gran contra la França revolucionària. I en part de manera casual. Don Bernardí entrà a formar part de la junta de comissionats de Barcelona per malaltia del comte de Llar, però de seguida actuà amb intensitat. El 20 de maig se celebrà a casa seva una junta de la noblesa. Al principi d'agost fou nomenat coronel del regiment de voluntaris del cos de nobles. El 10 del mateix mes prengueren possessió els oficials dels nous batallons de voluntaris, dels quals el comte era coronel. Féu duplicar el sou de la tropa, cosa que provocà aclamacions de visca el rei i visca el coronel.³⁷

El 20 de setembre, Darnius marxà cap al Rosselló amb el primer batalló de voluntaris. Participà en la conquesta de Bellaguarda. Greument malalt al principi de febrer del 1794, morí el 7 de març. El seu cos fou exposat a l'església dels caputxins de Figueres.

El títol passà a la seva filla i al marit d'aquesta. En aquell moment, els esposos ja fruïen de la titulació de marquesos de Vil·lel, i el comtat de Darnius passava a un segon lloc, dins la jerarquia de la família.

El gran plet

Tanmateix, els darrers anys del comte Bernardí Lluís i els primers de la parella Fivaller Taverner es veieren amenaçats per la possibilitat de des-

de Ardena, òlim de Taverner ... filla de don Bernardino Lluís de Ardena y Darnius, antes de Taverner i Còdol ... comte de Darnius i les Illes ... i d^a. Josefa Joaquina González de la Cámara de Andrade».

35. *Calaix de Sastre*, v. I, p. 134-135 i 150.

36. *Calaix de Sastre*, 11 desembre 1789.

37. P. VOLTES BOU, «La Junta de Comisionados de Barcelona y su circunstancia social e ideológica», a *Estudios de la Guerra de la Independencia*, Zaragoza, 1964, v. I, p. 318-320.

cabdellament negatiu d'un plet secular que afectava tota la línia successòria dels Taverner d'Ardena.

Des del 1682, hi havia plantejada a l'Audiència la demanda posada pel baró d'Albi, com a descendent de Francesc d'Ardena i Çabastida sobre la propietat dels béns pertanyents al vincle fundat per Francesc d'Ardena i Darnius en el segle XVI.³⁸

Els Taverner al·legaven que el fideicomís establert no era d'agnació rigorosa i que admetia la successió femenina: en aquest cas, la de Maria Ignàsia d'Ardena, casada amb Francesc Taverner. El plet fou reobert pels Albi el 1728. Al seu torn, el comte Bernardí, el 1771, tractà de privar el seu rival de l'herència dels Çabastida.³⁹ Les sentències de vista i revista de l'Audiència (1777-1778) foren favorables als Taverner: «*se absolvió a Darnius de la demanda puesta por Albi*», però aquest apel·là al Suprem Consell Reial o Consell de Castella, en grau de segona suplicació.

L'octubre del 1791, per seguir el plet, se n'anaven a Madrid el comte, amb la filla i el gendre Fivaller. Feren el viatge des de València, on Maria Bernardina es quedà a casa de la seva germana Josefa Escrivà. La sentència del plet, pronunciada el 1792 per la Sala de «Mil y Quinientas» del Consell de Castella, fou desfavorable a Darnius.⁴⁰ El comte aconseguí, però, deturar els procediments d'execució (1793). La causa tornà al Consell de Castella. El 1795, els nous comtes tornaren a Madrid per seguir el procés més de prop. Aquesta és la circumstància comentada pel baró de Maldà:

«*Los senyors marquesos de Villel ... passar una temporada llarga en Madrid, per motiu del plet del comtat de Darnius, que li ha guanyat a dit marquès de Villel lo Sr. D. Josep de Çabastida, baró de l'Albi, son rival.*»⁴¹

38. ACA, *Audiència, Plets civils*, núm. 1.297. Inclou el «Memorial Ajustado ... sobre la pertenencia de los bienes de las tres casas de Darnius, Ardena y Çabastida», imprès per Francesc Surià i Burgada. AHN, *Consejos Suprimidos*, llig. 22.727, núm. 1: «El Barón de Albi con don Bernardino de Ardena, Conde de Darnius, sobre la propiedad de los bienes pertenecientes al vínculo que fundó don Francisco de Ardena»; «Pleito que se siguió en la Audiencia de Cataluña sobre la adjudicación de la universal herencia y bienes de don Francisco de Ardena Darnius, en fuerza de fideicomiso perpetuo agnaticio».

39. ACA, *Audiència, Plets civils*, núm. 1.297: «El egregio Conde de Darnius contra el barón de Albi en la Real Audiencia y Sala de Nobleza».

40. AHN, *Consejos*, llig. 22.777, núm. 1: «Memorial ajustado del pleito que pende en el Consejo en grado de segunda suplicación...» (Benito CANO, Madrid, 1791, 123 p.). Entre els jutges que decidiren el plet n'hi havia un de català, Josep Martínez Pons, que havia estat catedràtic de Lleis a Cervera.

41. *Calaix de Sastre*, v. III, p. 66.

Aquesta vegada, l'evolució fou favorable als Taverner. El text del procés ho descriu de la següent manera: «*Impugnóse, y estimada su nulidad, vinieron los autos al Consejo y se confirmaron*». El 1797, una provisió reial decretava:

«*Ha lugar el artículo introducido por los marqueses de Vilhel, y en consecuencia se confirman los autos proveídos por la Audiencia ... en quanto declaró la nulidad de las posesiones dadas al barón de Albi, en ejecución de la ejecutoria del Consejo.*»⁴²

Encara Albi presentà un nou pediment davant el Consell reial, ja que els Darnius continuaven volent-lo privar de l'herència Çabastida. Per fi, s'arribà a una transacció, que se signà el 1802, per finir les «*disputas y controversias que de un siglo a esta parte han agitado entrambas familias*». Albi renunciava als béns d'Ardena i Darnius i el matrimoni Vilhel Fivaller renunciava a l'herència Çabastida i cedia uns delmes a Albi, amb caràcter vitalici.⁴³

Darnius i Vilhel

Com ja hem dit, el primer títol de Joan Antoni Fivaller era el de marquès de Vilhel, amb el qual és conegut majoritàriament a la bibliografia. O, encara, amb el de duc d'Almenara Alta, que assumí el 1829. No haig de repetir aquí el que tinc escrit en un altre lloc sobre el personatge. Recollirem les referències més explícites al títol de Darnius. La casa d'aquest nom, aleshores amb sortida principal al carrer dels Banys, s'havia convertit en un dels centres de la sociabilitat nobiliària de Barcelona. Mentre els comtes eren encara a Madrid, s'hi celebrà el primer ball de cavallers del Carnaval del 1797.⁴⁴ Bernardina i el seu marit s'hi establiren a la tornada de Madrid, el gener del 1798, bo i superant els rumors que la casa estava habitada per un follet, que segons alguns podia ser l'ànima del difunt comte.⁴⁵ El 1801, s'hi

42. ACA, Audiència, Plets civils, núm. 1.626. Auto, de 28 de novembre de 1797, i Carta acordada del Consell, de 9 de desembre, comunicada al capità general, Lancaster: «*Para que la Real Audiencia de Barcelona cumpla lo que aquí se manda a instancia de los marqueses de Vilhel, Condes de Darnius*».

43. ACA, Audiència, Plets civils, núm. 1.297. Escriptura de transacció i concòrdia (8 març 1802). Actuari, Josep M. Òdena.

44. Calaix de Sastre, v. III, p. 174-175: «*Los señores hereus de les cases principals del distingit cos de la noblesa ... han acordat fer llurs lluïts saraus ... en casa Darnius*».

45. Calaix de Sastre, v. IV, p. 118.

celebrà la junta de la Confraria de la Soledat, de la qual el marquès de Vil·lel era el majoral. El matrimoni també passava temporades a les seves possessions d'Esplugues, conegudes com «la torre de Darnius». Joan Antoni de Fivaller signava amb el doble títol de marquès de Vil·lel i comte de Darnius.

En el moment final de l'Antic Règim, la família del comte de Darnius es movia vora l'òrbita carlina. Havia ofert una bandera als voluntaris reialistes i es parlà d'ell com d'un possible membre d'una junta carlina a Catalunya. En aquesta mateixa clau potser es pot explicar la seva renúncia a convocar la Reial Acadèmia de Bones Lletres, de la qual havia estat president fins al 1820, per tal que la institució participés a les festes de proclamació de la princesa Isabel II com a hereva de la monarquia. El duc d'Almenara Alta, com ara signava, adduïa «*mis largos años*» i, encara més, considerava que l'Acadèmia havia quedat extingida. Ell es presentava com

«inútil y falto de actividad, memoria y energía, por el peso de mis años y trastornos».⁴⁶

Els fills del duc d'Almenara Alta es movien també per la fidelitat a «don Carlos». Joan Antoni de Fivaller i Taverner, que portava per matrimoni el títol de marquès de Paredes, havia estat comandant de reialistes a Mataró. No assistí a les festes de proclamació de la reina i el govern isabelí el destinà a les Balears.⁴⁷

La successió masculina dels comtes de Darnius s'estroncà una vegada més. Maria Mercè Bernardina Fivaller i Centurió, nascuda el 1818, s'havia casat el 1842 amb el menorquí Gabino de Martorell (1811-1884), tercer marquès d'Abrancas.⁴⁸ Mentre la lògica de l'Antic Règim portava a la concentració de títols, l'aristocràcia de l'època liberal mirava que cada fill en pogués portar un. El 1879, Mercè Bernardina cedí el títol de comte de Darnius a un dels seus fills, que portava el nom de Bernardí, tradicional a la família.

46. Antonio de la TORRE Y DEL CERRO, «Datos para la Historia de la Academia en 1833», a *Escritos académicos publicados con motivo del Segundo centenario de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona por los miembros numerarios de la misma, 1729-1929*, Barcelona, 1930, p. 194-196.

47. Alfonso BULLÓN DE MENDOZA, «La nobleza carlista», a Carmen IGLESIAS (ed.), *Nobleza y sociedad en la España moderna*, Madrid, 1994, v. II, p. 93-94 i 114.

48. Alfonso de CEBALLOS-ESCALERA, *La Real Orden de Damas Nobles de la Reina María Luisa...*, Segovia, 1998, p. 249.

